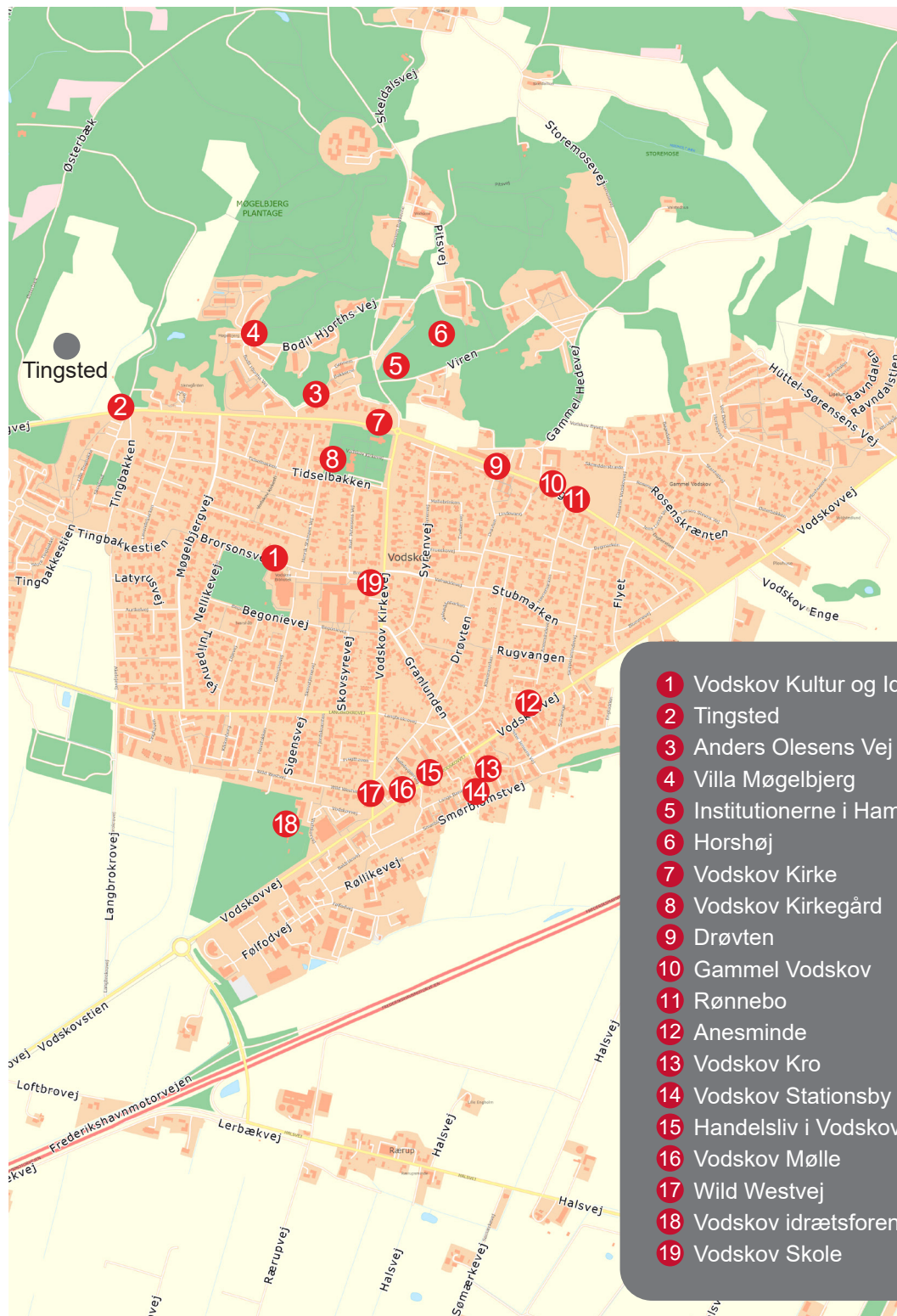

Byvandring i Vodskov

Med denne folder i hånden kan du opleve en række historiske fortællinger og seværdigheder i Vodskov. Turen varer cirka to timer.

1 Vodskov Kultur og Idrætscenter

Brorsonsvej 3B

Vodskov Hallen er fra begyndelsen af 1970'erne, men blev i 2015 moderniseret, hvor den blev omdannet til et samlingssted og kulturcenter for hele byen. Før moderniseringen var der tale om en klassisk dansk idrætshal, som dog stadig er bevaret i moderniseringen. I dag hedder stedet Vodskov Kultur og Idrætscenter.

Det nye hus er kendetegnet ved åbenhed og stort lysindfald - og hvor der førhen kun var plads til de mest almindelige indendørs idrætsgrene, er der i dag kommet mange nye aktivitetsmuligheder til.

Derudover blev der ved moderniseringen i 2015 skabt plads til et nyt bibliotek, junior- og ungdomsklub, opholdssteder, træningscenter og café.

2 Tingsted

Hjørnet af Tingbakken og Tingvej

På den nordlige side af Tingvej lå Tingmarken, hvor Kjær Herreds tingsted var placeret fra engang i middelalderen og frem til 1688. Her blev Kjær og Hvetbo Herreder forenet under én retskreds, og tingstedet blev flyttet til Biersted hede.

Tingstedet lå under åben himmel og bestod af en firkantet plads afgrænset af store sten. På stenene var lagt bjælker, hvor herredsfogeden, tingskriveren (dommeren) og de andre tingsmænd kunne sidde. I midten af firkanten stod "tyvestenen", hvor den anklagede skulle sidde. Tingstedet var i brug hver tirsdag året rundt uanset vind og vejr. De udendørs vejrforhold har dog uden tvivl været til gene for aktørerne, for i 1639 blev der bygget et tinghus på stedet.

Ved tingstedet blev alle uoverensstemmelser afgjort, og det gik i perioder vildt for sig. Særligt i begyndelsen af 1600-tallet var der mange hekseprocesser, hvor en del kvinder måtte lade livet på bålet. Heriblandt "Den vise pige fra Ulsted" ved navn Mette Pedersdatter, som blev brændt i 1619, og Anne Pedersdatter fra Trankjær i Vester Hassing, der blev brændt på bålet i 1622.

Andre borgere måtte også lade livet på Tingmarken. I maj 1624 var bødlen fra Aalborg, Mester Claus Skarpretter, på tingstedet i Vodskov for at halshugge Jep Ref fra Gandrup – sandsynligvis for ægteskabsbrud, og i 1632 blev "lille Peder Lauersen" fra Vester Hassing hængt for tyveri.

Anders Olesen i Villa Møgelbjerg.
Vrensted-historier.dk.

3 Anders Olesen

Anders Olesens Vej

Vejen er opkaldt efter sagfører Anders Olesen, der har haft stor betydning for, hvordan Vodskov ser ud i dag. Anders Olesen blev født i Vrensted i 1854. I 1877 blev han ansat hos sagfører Ingerslev i Nørresundby, og 10 år senere overtog han firmaet og de tilhørende ejendomme. Med firmaet fulgte også en skovparcel i Hammer Bakker. Igennem sit virke som sagfører fik Anders Olesen stor indflydelse på erhvervslivet, og han var med til at starte Nørresundby Bank. I 1901 flyttede han til Vodskov, og i de følgende to årtier opkøbte han i alt 1.400 tdr. land – svarende til ca. 9.652 parcelhusgrunde – og han igangsatte flere beplantningsprojekter og byggeprojekter. Indtil sin

død i 1929 drev han sine forretninger fra Vodskov. Han er begravet på Vrensted Kirkegård, hvor hans gravsten stadig kan ses i dag.

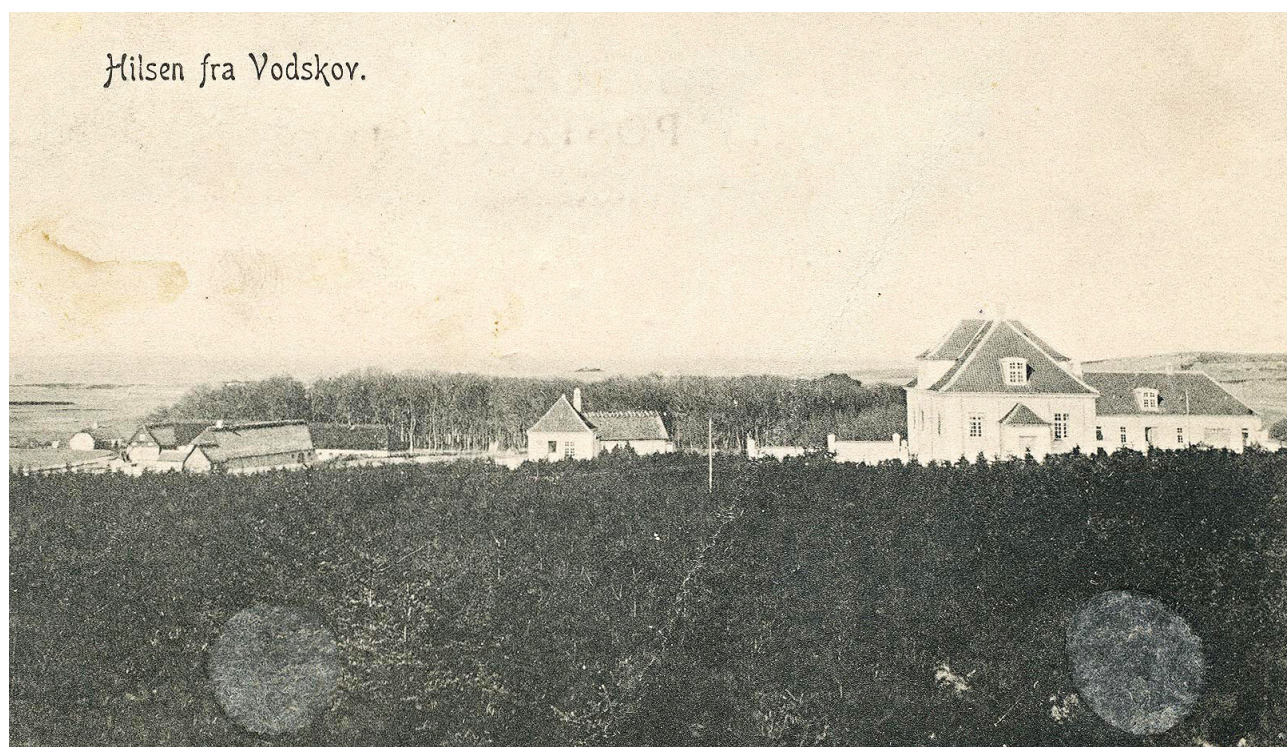
Der var – og er stadig – mange meninger om Anders Olesens virke og aftryk i Vodskov. Han har uden tvivl været med til at få byen til at blomstre. Han stod blandt andet bag byggeriet af Vodskov Kirke, som han også donerede en grund til. Vodskov Skole, institutionsbyen, Hedeselskabet, Botanisk Forening og en lang række andre initiativer kan også knyttes til ham.

Men hans metoder er også blevet kritiseret, og han var ilde set blandt en stor del af områdets husmænd, som han i flere tilfælde satte fra hus og hjem, når de ikke kunne betale terminen. Sted efter sted gik på tvangsauktion, hvorefter Olesen billigt kunne overtage ejendommene og de tilhørende jordbesiddelser.

4

Villa Møgelbjerg

Bodil Hjorths Vej 14

På toppen af "Møgelbjerg" opførte sagfører Anders Olesen i 1899 sin pragtbolig Villa Møgelbjerg eller "Den Hvide Villa", som den også kaldes. Villaen ligger på kanten af Hammer Bakker i den nordlige del af Vodskov med en fin udsigt over området og Limfjorden. Her boede Anders Olesen frem til sin død i 1929. Herefter blev villaen anvendt til asylhjem for ca. 40 børn samt de 15 unge piger, der tog sig af dem. Siden asylhjemmets nedlæggelse har der blandt andet været kursuscenter. I dag er villaen i privat eje.

Villa Møgelbjerg.
Horsens-Hammer
Lokalhistoriske Arkiv.

5

Institutionerne i Hammer Bakker

Infotavle på hjørnet af Gennem Bakkerne og Viren

På den sydøstlige kant af Hammer Bakker ligger den såkaldte institutionsby. Den første bygning blev indviet i 1916 som det, man dengang benævnte som en åndssvageanstalt, og siden er den ene bygning efter den anden kommet til. I dag ligger omkring 40 små og store bygninger spredt over et større område i skoven. Området var oprindeligt ejet af sagfører Anders Olesen. Han forærede jorden

5

Luftfoto af institutionsbyen
fra 1990'erne.
Horsens-Hammer
Lokalhistoriske Arkiv.

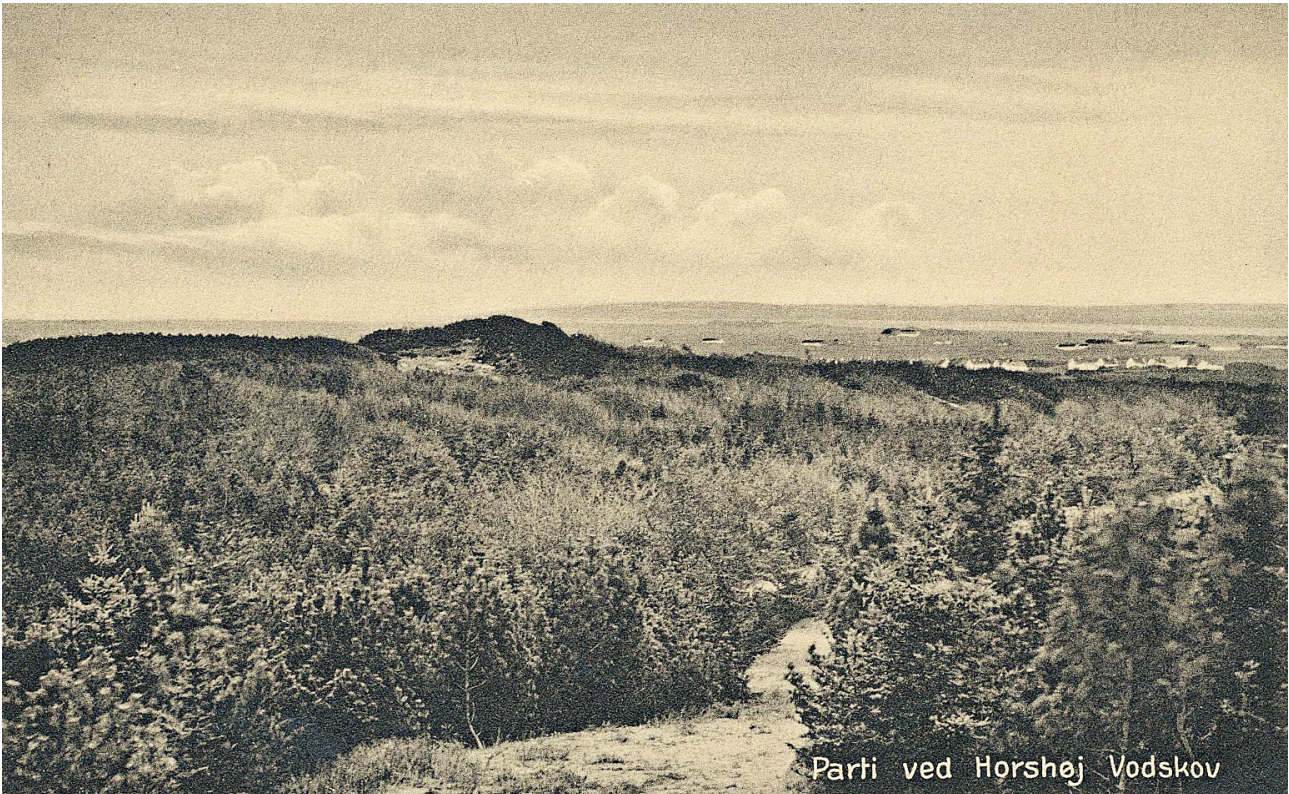
til anstalten - angiveligt for at sikre områdets smukke natur og miljø ud fra antagelsen om, at ingen mennesker "jo ville bo i nærheden af en åndssvageanstalt".

Du kan læse mere om institutionsbyen og de forskellige bygninger på infostanderen, eller du kan besøge Museet i Hammer Bakker, Storemosevej 4, hvor du kan opleve, hvordan forholdene gennem tiden har været for patienterne på institutionen.

6

Horshøj - Danmarks 8. største gravhøj

Gå ind på skovstykket mellem Storemosevej og Viren. Gå ca. 200 meter mod øst indtil du kommer til gravhøjen.

I Hammer Bakker ligger adskillige gravhøje og langdysser, der vidner om tilstedeværelsen af mennesker i området gennem flere tusinde år.

Udsigt fra Horshøj.
Horsens-Hammer
Lokalhistoriske Arkiv.

I krattet anes resterne af Danmarks 8. største gravhøj, "Horshøj". Den stammer fra bronzealderen (1700-500 f.Kr.), og den er opmålt til at være otte meter høj og 55 meter bred. Menneskelig aktivitet har dog i årenes løb sat sine spor. Højens oplagte funktion som udkigssted er med til at nedbryde den. Derudover har gravrøvere gravet i højen i søgen efter kostbarheder. Det vides ikke, hvem der er begravet i højen, men det har uden tvivl været en meget betydningsfuld person. Måske en lokal stormand eller bronzealderhøvding.

7 Vodskov Kirke

Vodskov Kirkevej 73

Umiddelbart skulle man tro, at Vodskov Kirke er en ældre landsbykirke, men den er ikke mere end godt 100 år gammel. Vodskovs indbyggere hørte oprindeligt under Hammer Sogn og Hammer Kirke, som ligger på den anden side af bakkerne. De havde dog et stærkt ønske om at få deres egen kirke.

På opfordring fra blandt andet lærer og kirkesanger Sigurd Ersted, startede sagfører Anders Olesen et kirkebyggeri i Vodskov under ledelse af arkitekt P.V. Jensen Klint. Vodskov Kirke blev indviet 6. juni 1909 som filialkirke under Hammer Kirke, der er placeret i den nordlige del af Hammer Bakker. I 1985 blev Vodskov Sogn udskilt og fik status som selvstændigt sogn.

Grunden til kirken blev skænket af sagfører Anders Olesen, og med undtagelse af et beskedent tilskud fra staten, betalte sagføreren alle udgifter i forbindelse med opførelsen af kirken.

Vodskov Kirke i 1910'erne.
Horsens-Hammer
Lokalhistoriske Arkiv.

8 Vodskov Kirkegård

Vodskov Kirkevej 73

Den oprindelige kirkegård blev indviet i 1908, og den lå inden for den solide mur med indmurede kampesten, som i dag kun omkranser den del af kirkegården, der ligger tættest på kirken. Efterhånden som byen voksede, blev det nemlig nødvendigt at udvide kirkegården. Første udvidelse uden for den oprindelige mur skete i 1955. Senere - I 1976 - blev stykket vest for kirken indviet.

Plænen længst mod vest anvendes til anonyme begravelser, og mange af patienterne fra institutionsbyen ligger begravet her. I 1996 blev skulpturen "Vår" af kunstneren Knud Erik Christensen opstillet på plænen.

Kapelbygningen blev bygget i 1978, og endelig i 1988 blev muren mod Kirkevej mellem p-pladsen og Tidselbakken bygget.

Mindelunden blev indviet i 2005 i forbindelse med 80-års jubilæet for åndssvageanstaltens oprettelse til minde om en svunden tid.

9

Drøvten

Hjørnet af Tingvej og Drøvten

Fra drevet/driften - eller på vendelbomål drøvten - drev Gammel Vodskovs bønder førhen kvæg fra gårdene og gadekæret i Gammel Vodskov til græsning på engarealerne uden for byen. I Gammel Vodskov var der to drøvter mod syd. Vestre drøvthedder i dag Drøvten, mens østre drøvthed fulgte et forløb, hvor Skippersmindevej går i dag. Der var tale om brede markveje med god plads til at drive en flok kvæg.

Kvæget blev drevet af byhyrden, som boede i hyrdehuset. Det lå, hvor Vodskov Byvej 21 ligger i dag.

Kort over Vodskov fra 1920'erne.
Geodatastyrelsen.

10

Gammel Vodskov

Hjørnet af Tingvej og Den Røde Gårds Vej

Vodskov nævnes første gang i et brev fra 1406, skrevet af kong Erik 7. af Pommern. Her omtales byen som "Wodskoug".

De fleste gårde i Gammel Vodskov er i dag nedrevet eller udflyttet. Den Røde Gård er en af de 8-10 gårde, fra det oprindelige Vodskov, som stadig ligger på sin oprindelige matrikel.

Gårdene har gennem tiden skiftet ejere mange gange. I perioder har de været fæstegårde til Langholt Hovedgård (øst for Vodskov) eller Kjølsekegård (øst for Brønderslev), ligesom flere af dem har været ejet af aalborgensiske købmænd. Fra slutningen af 1700-tallet til midt i 1800-tallet overgik de fleste gårde til at være selvejergårde.

Bønderne har hovedsageligt ernæret sig ved opdrætning af kvæg, lidt sildefiskeri, skovhugst og dyrkning af rug.

11 Rønnebo

Hjørnet af Havremarken og Tingvej

Gården Rønnebo ligger på hjørnet af Tingvej og Havremarken. Sidstnævnte blev tidligere kaldt for Jordemodervejen, fordi gården fungerede som embedsbolig for egnens distriktsjordemoder.

12 Anesminde

Vodskovvej 57A

Anesminde i 2006.
Svend Dam Larsen.

Omkring 1860 flyttede bonden Lars Peter Larsen fra Gammel Vodskov og begyndte byggeriet af en ejendom ved den nye landevej Sæbyvej (Vodskovvej). I 1860 stod den nye lade færdig, og i årene 1863-64 byggede han resten af gården. Hans kone hed Ane, og derfor kom gården til at hedde Anesminde. Den nye Sæbyvej (Vodskovvej) blev anlagt omkring 1850, og den blev ofte kaldt for den ny kongevej. Da Lars Peter Larsen var den første, der byggede ved denne nye kongevej, blev han kaldt "Kong Lars Peter", og hans ejendom blev undertiden benævnt Kongsstedet. I 1886 blev

den solgt til Jens Peter Jensen. Han var i mange år sognefoged i Hammer Sogn, og af den grund er ejendommen også blevet kaldt Sognefogedgården.

Gården står i dag meget velbevaret, og den har lagt navn til Anesmindevej.

13 Vodskov Kro Smedepladsen 3

Kroen har gennem sin mere end hundredårige historie haft flere forskellige navne: Vodskov Samlingshus, Vodskov Gæstergiveri, Vodskov Afholdshotel, Forsamlingshuset, Vodskov Gæstgivergård, Vodskov Hotel og nu Vodskov Kro.

Forsamlingshuset –
den nuværende Vodskov Kro –
kort tid efter indvielsen i 1898.
Horsens-Hammer
Lokalhistoriske Arkiv.

Stedet åbnede i 1898 under navnet Vodskov Forsamlingshus. Facaden fremstår i store træk ud, som ved indvielsen – bortset fra, at der dengang lå en rejsestald ved den nordlige del af bygningen. I 1908 blev forsamlingshuset overtaget og efterfølgende drevet som afholdshotel. I 1942 fik stedet ny ejer igen. Dette ejerskab blev ikke uden problemer, for kort efter overtagelsen gjorde den tyske værnemagt krav på den store hotelsal, rejsestalden og køkkenet. Efter en længere forhandling opgav tyskerne dog kravet om at beslaglægge køkkenet.

Efter besættelsens afslutning i 1945 blev rejsestalden revet ned. I stedet blev der bygget et indgangsparti med toiletter, garderobe og magasin samt en privatbolig bag kroen. Omkring 1950 fik hotellet spiritusbevilling, og den store sal blev i en årrække benyttet af Vodskov Biograf.

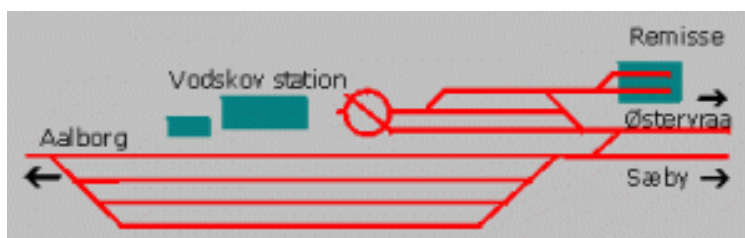
Kroen har siden da haft forskellige ejere og drives stadig som kro.

Vodskov Station
formentlig i 1920'erne.
Horsens-Hammer
Lokalhistoriske Arkiv.

Den nyere del af Vodskov by opstod som så mange andre byer omkring jernbanen. I 1899 åbnede Sæbybanen, der forbandt Aalborg og Sæby, og som fik stop ved en ny station sydvest for Gammel Vodskov. Med stationen rykkede byens centrum længere mod sydvest, hvor det ligger i dag. I 1924 åbnede Vodskov-Østervråbanen, og Vodskov Station blev udbygget, og Vodskovs betydning som trafikalt knudepunkt øgedes. Fordi den lå tæt på institutionerne i Hammer Bakker, var stationen flittigt benyttet af såvel pårørende til patienterne som til godstransport.

Stationsarealet ved Vodskov Station var strakte sig over et større område. Det var 600 meter langt med overhalingsspor og læssespor foran stationsbygningen. Der var desuden pakhus, en remise med to spor samt værksted, vandtårn og en drejeskive, der blev brugt af Vodskov-Østervråbanen.

Principtegning af Vodskov station.
Kilde: Jernbaner-Nordjylland.dk.

Da Vodskov-Østervråbanen lukkede i 1950 på grund af svigtende passagertal, blev stationsarealet indskrænket. I 1968 blev Sæbybanen lukket – og dermed også Vodskov Station. De vigtigste transportformer foregik nu via landevej og motorvej. I 1969 åbnede Limfjordstunnelen og i 1971 motorvejsafkørsel 19, Vodskov S.

I dag (2020) bor der ca. 4.500 personer i Vodskov. Byen har et rigt handelsliv sammenlignet med andre provinsbyer af samme størrelse. Hovedgaden Vodskovvej rummer flere tøjbutikker, skobutikker, dagligvarebutikker mv. Det rige handelsliv er et levn fra den driftige stationsby, hvor der var en livlig trafik til og fra stationen, samt af de mange besøg fra pårørende og forsyninger til institutionsbyen. Også institutionernes mest velfungerende beboere har handlet i byens butikker. Når patienternes ugeløn blev udbetalt, blev der købt tobak, slik og andre fornødenheder.

16 Vodskov Mølle

Møllebyggervej 4

Vodskov Mølle er en hollandsk vindmølle med løgformet hat. Den oprindelige mølle fra 1882 brændte i 1910 efter et lynnedslag. I stedet for at opføre en ny mølle blev der købt en brugt vindmølle fra Flamsted. Denne mølle var oprindeligt fra 1889 og stod direkte på landjorden, ligesom det var tilfældet med den oprindelige Vodskov mølle fra 1882.

Da Jernbanen kom byen i 1899, skød nye, høje bygninger op, og de tog bogstavelig talt vinden fra vindmøllen. Derfor blev møllen fra Flamsted placeret på taget af en lagerbygning. Den nye mølle fik fire etager, ny mekanik og klappinger, med et vingefang på ca. 15 meter. Vingerne er senere erstattet af sejlførende vinger.

I 1995 blev møllen solgt for det symbolske beløb af én krone til Den Selvejende Institution Vodskov Mølle. Den er sidenhen blevet restaureret og drives i dag af foreningen Vodskov Møllens Venner.

Vodskov Mølle.
Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.

17 Wild Westvej

Hjørnet af Wild Westvej og Vodskov Kirkevej

Vejnavnet Wild Westvej retter tankerne mod Amerika og en støvet gade med cowboys og saloons på ethvert gadehjørne. Som du kan se, er det ikke tilfældet – der er tale om en helt almindelig dansk villavej.

Det lidt særprægede navn stammer fra slutningen af 1950'erne, hvor de første huse blev bygget på vejen. Det var dengang en hullet markvej, hvilket fik lokale spøgefugle til at opsætte et skilt, hvorpå der stod "Wildwestvej". Da en lokalavis bragte et foto af skiltet og en cowboy til hest, blev vejen i folkemunde døbt "Wild Westvej". Det daværende sogneråd mente ikke, at der var grund til at ændre folkets ønske, om det noget specielle vejnavn, og dermed blev Wild Westvej vejens officielle navn.

Det første "Wildwestvej"-skilt.
Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.

18 Vodskov Idrætsforening

Vodskovvej 15

Et voksende børnetal og øgede aktiviteter i byen var medvirkende årsag til, at man i 1962 stiftede Vodskov idrætsforening.

Den nystiftede idrætsforening gik straks i gang med at arbejde for bedre forhold for idrætten, og den var medvirkende til byggeriet af Vodskov Hallen i 1970-71 (se 1. stop). I 1973 stod det nuværende baneanlæg færdigt, og kort efter nytår i 1978 kunne et nyt klubhus indvies. Det er siden udvidet to gange.

Gennem tiden har særligt fodbold og håndbold fyldt meget, men foreningen har i årenes løb også haft andre idrætsgrene såsom gymnastik, tennis, badminton og basketball på plakaten.

I 2010 blev fodboldafdelingen i Vodskov Idrætsforening kåret som "Årets Børneklub" af DBU.

19 Vodskov Skole

Brorsønsvej 1

I 1906-1909 var Anders Olesen sognerådsformand i Horsens-Hammer. I samme periode gik man i gang med at opføre en ny skole i Vodskov, da den gamle skole fra 1817 ikke kunne mere. De øvrige sognerådsmedlemmer lod i store træk Anders Olesen bestemme, hvordan skolebyggeriet skulle se ud i håbet om, at han så ville betale for skolen – som han havde gjort med kirken, der blev indviet i 1909.

Vodskov Skole blev indviet i 1910, men kort før skolen stod færdig, var der sognerådvalg, og Anders Olesen blev ikke genvalgt. Måske var det årsag til, at han ikke ønskede at betale for hele skolebyggeriet, men nøjedes med at skænke grunden og to granitsøjler til indgangen fra Kirkevej. Horsens-Hammer Kommune endte derfor med selv at måtte betale for skolebyggeriet.

Skolen er udvidet ad flere omgange i takt med stigende elevtal og krav til faciliteter. I 1970 blev fløj H og I indviet, og der blev hurtig brug for samtlige af de nye lokaler. Fra slutningen af 1960'erne til begyndelsen af 1970'erne fordobledes elevtallet og var helt oppe på ca. 850 elever. Sidenhen er elevtallet faldet igen, og skolen har i dag et sted mellem 600-650 elever.

Vodskov Skole før tilbygningen i 1955.
Horsens-Hammer
Lokalhistoriske Arkiv

Byvandringen er udarbejdet i et samarbejde mellem Nordjyske Museer og Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv. Projektet er støttet økonomisk af Aalborg Kommunes "Pulje til sommeraktiviteter i Landdistrikt 2020".

Horsens-Hammer Hjemstavnsforening
og Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv,
Hüttel-Sørensens Vej 61, 9310 Vodskov
www.h-hh.dk

Nordjyske Museer,
Algade 48, 9000 Aalborg
www.nordmus.dk

Museet i Hammer Bakker,
Storemosevej 4, 9310 Vodskov.
www.museetihammerbakker.dk

 Nordjyske
Museer
Vi giver historien liv